

Novinky knihovny VÚKOZ – duben 2023

R 5994

LÖW, J. - WITTMANN, M. - DOHNAL, T.: **Tvorba rurální krajiny a její nástroje**

Brno, Akademické nakladatelství CERM, 2022, 333 s., 1. vyd.

krajina venkovská - architektura krajinná - tvorba krajiny - územní plánování - vývoj historický

Knihla prezentuje možnosti zásahů do krajiny a zákonitosti, kterými se tyto zásahy musí řídit. Krajina je představována jako komplexní prostředí pro život lidí v konkrétních přírodních, hospodářských a společenských podmínkách. Text se zaměřuje na rozvoj rurální (venkovské) krajiny z pohledu jejího utváření, členění, plánování, kompozice i historického vývoje. Kniha odráží přesvědčení, že nikoliv jediný autor – profesionál, projektant, ale uživatelé krajiny jsou jejími pravými tvůrci.

A 2980

PÜCKLER-MUSKAU, H. VON: **Dopisy Zesnulého I. Anglie v letech 1826-1828 očima pruského knížete**

Praha, Argo, 2021, 665 s.+ 72 nečís. s. obrazových příloh, 1. vyd.

Itineraria; svazek 10

geografie - Evropa - cestování - kultura - šlechta - Pückler-Muskau, H.

Německý šlechtic Hermann von Pückler-Muskau (1785–1871) proslul jako vynikající zahradní architekt a světoběžník (své cesty po Evropě, Africe i Asii vylíčil v řadě cestopisů, v nichž vystupuje pod pseudonymem Semilasso). Když jej jeho nákladné záliby přivedly na mizinu, vydal se na britské ostrovy, aby tam hledal bohatou dědičku. Dopisy, které psal své bývalé ženě Lucii (plán na rozvod a bohatou nevěstu z ciziny, která zachrání rodinné panství, pocházel ostatně z její hlavy), vyšly souborně pod názvem Briefe eines Verstorbenen (Dopisy Zesnulého) v letech 1830–1831. Barvitě popis Walesu, Anglie, Irska a Francie či Německa a Nizozemska z pera proslulého bohéma a floutka měly nečekaný a senzační úspěch. Dílo, které Pücklerova žena mezitím nechala anonymně vydat, autorovi, přestože se vrátil domů nejen bez nevěsty, ale i bez haléře, přineslo částečné finanční zajištění a zároveň se – dle literárního historika Güntera J. Vaupela – staly nejčtenější německy psanou knihou 19. století.

A 2982

FERMOR, P. L.: **Čas darů. Pěšky do Konstantinopole. Putování mladého Angličana z Rotterdamu ke střednímu Dunaji**

Praha, Argo, 2018, 341 s., 1. vyd.

Itineraria, svazek 4

geografie - Evropa - cestování – kultura

Coby osmnáctiletý mladík se Patrick Leigh Fermor vydal na v prosinci 1933 na pěší pouť Evropou, kterou zakončil příchodem do Istanbulu na počátku roku 1935. Prošel Nizozemskem do střední Evropy, Německem, proti proudu Rýna a dále slovanskými oblastmi, po proudu Dunaje až do Maďarska. Z kapesného jedné libry týdně hodlal Fermor žít „jako tulák, poutník nebo kočovný učeneček“ a přespávat v chudobincích, kláštrech a stodolách, náhodné seznámení v Bavorsku mu však umožnilo prostřídat tento drsný život bezstarostnou zahálkou v komfortním prostředí středoevropských zámků. V Času darů Fermor prokázal nejen pronikavý postřeh a zvědavost, ale i nesporné literární nadání – bohatým a poetickým jazykem podává obraz již zaniklého světa a líčí dějiny a kulturu střední Evropy. V knize si autor všímá stodol i horských vrcholů, zámečků i chalup, zahrnuje zastávky v Mnichově, Vídni i

nezbytnou zajižďku do Prahy, přináší fascinující portréty národů i míst a patří ke skvostům novodobé anglické prózy.

A 2981

FERMOR, P. L.: Mezi lesem a vodou. Pěšky do Konstantinopole. Putování mladého Angličana od Ostřihomi k Želeným vratům

Praha, Argo, 2022, 285 s., 1. vyd.

Intineraria, svazek 12

geografie - Evropa - cestování – kultura

Pokračování pěší výpravy mladého Angličana, který se v roce 1933 vydal z Rotterdamu do Istanbulu. Mezi lesem a vodou navazuje na knihu Čas darů a autor v ní líčí cestu od slovenských hranic přes Maďarsko, Sedmihradsko a Rumunsko na Balkán.

R 5991

CÍLEK, V.: Zadržování vody v krajině od pravěku do dneška

[Praha], Akademie věd České republiky, 2021, 19 s., 1. vyd.

edice: Věda kolem nás, 111: Výzvy a otázky

hydrologie - vodní hospodaření - historie - klima

V teplejším světě se odpaří a spadne víc vody, povodně budou větší a častější. Srážky však budou rovněž nerovnoměrné a často přívalové. Krajina velkých polí a degradovaných půd je náchylná k situaci chronického sucha. Menší a střední toky mohou začít každých pár let a možná i každý rok vysychat. Základem krajiny, která zadržuje vodu je zdravá půda, a to i v lese. Dále se jedná o opatření, které zpomalují dráhu "vodní kapky" v měřítku stromu, louky i celé krajiny. Václav Cílek v publikaci ukázal několik prostých odjakživa používaných technik zadržování vody a seznamuje čtenáře se základy kalifornské školy "water harvesting".

R 5992

KUPKOVÁ, L. - BIČÍK, I. [eds.]: Dědictví zmizelých krajin Česka 2. Kritický katalog výstavy

Praha, P3K, s.r.o., 2022, 91 s.

geografie - výzkum - krajina kulturní - využití krajiny - změny využití krajiny - výstavy - katalogy – Česko

Dědictví kulturní krajiny je pramenem poznání dějin společnosti i přírody. Je také významnou součástí procesu utváření územních identit a sounáležitosti místních komunit a jako takové by mělo být zpřístupněno a předáno srozumitelnou formou odborné i široké veřejnosti. V souladu s tímto přístupem se projekt zabývá problematikou dědictví zaniklých/zmizelých krajin na území Česka s cílem identifikovat, dokumentovat, rekonstruovat a zpřístupnit dědictví krajin zaniklých v období dynamických proměn společnosti od konce 18. století, konkrétně pak: 1) s využitím historických pramenů a moderních technologií identifikovat, dokumentovat, rekonstruovat kulturní dědictví a hodnoty odlišných typů krajin; 2) na příkladu zaniklých krajin prezentovat rozmanitost dědictví kulturní krajiny a přispět k vytvoření podmínek pro jeho systematickou záchranu, prezentaci a využití odbornou i laickou veřejností a příslušnými institucemi například v oblasti ochrany krajiny či územního rozvoje.

Autoři se rozhodli zanalyzovat dvacítku území, od hornické krajiny, přes krajinu postindustriální, krajinu přeměněnou intenzivním zemědělstvím, městskou a příměstskou krajinu, zatopenou kulturní krajinu, krajinu bývalých rybníčných soustav, až po zaniklou feudální krajinu či krajinu vojenských újezdů. Konkrétně se zabývali proměnami krajiny například v Českém krasu,

Českém lese, na Jistebnicku – v České Sibiři, v Bílých Karpatech – Starém Hrozenkově, na Zlatohorské vrchovině, na jižní Moravě, na Pardubicku, v oblasti Horní Lužnice, v Karviné, na Trutnovsku, v Zahrádkách u České Lípy, na Broumovsku, na Kuksu, v Libavé, v suburbánní zóně na jihu Brna, v Liberci, ve Zlíně, v Praze-Hlubočepích, na Želivce-Švihově, v okolí Vírské přehrady a u Novomlýnských nádrží.

A 2983

CÍLEK, V.: Co se děje se světem? Kniha malých dobrodiní v časech velké proměny země
Praha, Dokořán, 2016, 269 s. + 20 nečísl. s. obrazových příloh, 1. vyd.
zemědělství - zahrádkářství - změny klimatu - historie

Geolog a oceňovaný esejista Václav Cílek je známý tím, že se k aktuálním problémům světa dokáže vyjádřit nadčasově, z rozmanitých úhlů pohledu, s nadhledem, vtipem i s konstruktivní skepsí. Jeho kniha je typicky cílkovská: zdánlivě jde o popis velké proměny našeho světa vlivem klimatických změn a migrační vlny, ale ve skutečnosti se autor soustřeďuje především na to, jak si v životě udržet radost a jak (pře)žít šťastně. V první části věnované českým zahrádkám se zabývá tématy, jako jsou útěcha květin, inteligence stromů a malá dobrodiní běžného světa, která vedou ke spokojenosti a štěstí. Odtud přechází do světa řeckých a indiánských mýtů, abychom si uvědomili důležitost vody a času v našem životě. Poslední část textu se dotýká příběhu velkého zrychlení, tedy lidského vlivu na celý zemský systém a na jeho možné důsledky. Navzdory všem možným katastrofickým scénářům je to kniha optimistická a přináší konkrétní návrhy, jak řešit současnou i budoucí krizi. Publikaci doprovázejí surreálné ilustrace Kateřiny Piňosové a fotografie autora.

B 1015

CÍLEK, V. - HLADÍK, J. a kol.: Půda a život civilizací. Co děláme půdě, děláme sobě
Praha, Dokořán, 2021, 253 s., 1. vyd.
zemědělství - pedologie - půda – historie

Není to tak dlouho, co jsme skoro všichni byli zemědělci. Vždyť ještě v roce 1900 žilo na venkově kolem 90 % evropského obyvatelstva. Možná proto se nás dotýká zastavování úrodné zemědělské půdy a s tíživým pocitem prožíváme sucho na polích a kůrovcovou kalamitu v lese. Zdálo by se, že z obojího můžeme vinit hlavně počasí, ale velkou roli sehrává i stav půd. Jsme si téměř jisti, že budoucí krajina bude vyžadovat návrat ke starým technikám péče o půdu a les, ale zároveň se neobejdeme bez nejnovějších technologií a experimentů se způsoby zavlažování, novými plodinami a lesními dřevinami. Zdravou a na přirozených základech spočívající přírodu tak začínáme potřebovat ne jako „ochranářský přepych“, ale abychom vůbec mohli žít v důstojném prostředí a neměli nouzi o vodu a potraviny. Nejedná se přitom jen o jídlo a dřevo, ale také o místní klima, kvalitu podzemních vod i pocit klidu a někdy i štěstí či krásy, jaký prožíváme v harmonické krajině.

R 5989

BURIAN, S. - DUBSKÝ, M. - VEJVARA, L.: Ozelenění fasád. Metodika
Brno, Svaz zakládání a údržby zeleně, 2022, 66 s., 1. vyd.
zeleň vertikální - zeleň fasád - zeleň - zakládání - technologie - pňoucí rostliny – metodika

Účelem této metodiky je stanovit zásady a požadavky pro správnou volbu, navrhování, realizaci a údržbu zelených fasád, tedy fasád z menší či větší míry pokrytých vegetací. Metodika popisuje různé možnosti aplikace vegetace na fasády a zdi a je doporučením pro majitele nemovitostí, projektanty, investory a všechny, kdo uvažují o realizaci zelené fasády. Jejím úkolem není doporučit nějaký konkrétní

system, ale vzhledem k velké šíři vyvíjených technologií se metodika soustřeďuje na poskytnutí základních informací o jednotlivých technologiích a formách řešení a popisuje jejich výhody a nevýhody pro konkrétní situace.

Metodika byla vydána jako součást projektu Zelené fasády jako součást adaptačních opatření na změnu klimatu podpořeného hlavním městem Prahou.

R 5990

STEINOVÁ, Š.: Metodika pro zpracování osobních pozůstalostí s významným podílem plánové dokumentace. Metodický postup

Praha, Národní zemědělské muzeum Praha, 2015, 40 s.

architektura zahradní - dokumentace - pozůstalost - metodika

Předkládaná metodická pomůcka je zaměřená na pořádání osobních pozůstalostí s významným podílem plánové dokumentace. Jejím cílem je podání návodu na uspořádání, identifikaci a metody vyhledávání objektů zaznamenaných v plánové dokumentaci významných zahradních architektů.

S 2139

ZÝKA, V. a kol.: Vliv bobra evropského na břehové porosty vodních toků v povodí

Berounky

Český kras, 2022, č. 48, s. 23-30, 1 obr., 7 gr., 9 fot., 14 lit.

bobř - vegetace břehová - dřeviny - skladba druhová - poškození dřevin - péče o krajinu

Do povodí Berounky se bobř vrací po mnoha letech. Přes 30 let osidluje a ovlivňuje vodní toky. Břehové porosty plní několik důležitých funkcí. Mezi klíčové faktory ovlivňující výskyt bobřů patří dostupnost potravy a výše hladiny vody. Při hodnocení vlivu bobřů na břehové porosty a jejich vývoj je tato vegetace rozdělena do 4 skupin biotopů podle převažujícího složení dřevin; jsou to vrbiny, olšiny, jasanové olšiny a tvrdé luhy. Bobři dávají přednost určitým druhům stromů před jinými a tato znalost umožňuje předvídat různý vývoj biotopů. Z analýzy citlivosti břehových porostů na přítomnost bobřů v povodí Berounky vyplývá, že nejcitlivější jsou jasanové olšiny, dále pak tvrdé luhy, vrbiny, a nejtolerantnější jsou olše. Podle citlivosti břehových porostů lze nastavit a doporučit opatření k ochraně biotopů tak, aby byly co nejvíce zachovány jejich funkce a zároveň zde bobř mohl přirozeně žít. Velmi důležitý je pozitivní vliv bobřích hrází na zvyšování hladiny podzemní vody, zachycování sedimentů a zabránění erozi. V kulturně-zemědělské krajině CHKÚ Český kras zásadní význam břehových porostů pro biodiverzitu nelze přehlédnout. Výskyt bobřů a stop po jejich činnosti bude v krajině Česka nadále přibývat a bylo by chybou se na tuto situaci nepřipravit.

R 4280/2021

Hydrologická ročenka České republiky 2021 = Hydrological yearbook of the Czech Republic 2021

Praha, Český hydrometeorologický ústav, 2022, 296 s.

ročenka - hydrologie - ČR - ČHMÚ

Hydrologická ročenka České republiky 2021 je již třicátou publikací vydanou Českým hydrometeorologickým ústavem v nepřerušené řadě počínaje rokem 1992, kdy bylo obnoveno vydávání hydrologických ročenek po jeho přerušení v druhé polovině minulého století. Ročenka přináší hodnocení hydrologických poměrů na území České republiky v roce 2021, které přímo vychází z výsledků monitoringu množství a jakosti povrchových a podzemních vod. Pro všechna hodnocení již bylo použito nové referenční období 1991–2020. Vyhodnocení je

prezentováno jednak zhodnocením hydrologického vývoje během roku v jednotlivých aspektech, které tento vývoj ovlivňují, a dále pak výsledky zpracované hydrologické bilance.

R 5993

Parkführer

Gartenkulturpfad beiderseits der Neiße, [2013], 72 s.

parky a zahrady historické - parky zámecké - Horní Lužice - Německo - Polsko

Beidersets der Niesse, im westem Polens und im osten Deutschland gelegen, findet man die alte Kulturregion OberlausitzNiederschlesien.n dieser Broschüre ist es möglich, die Parks und Gärten Oberlausitz und des grenzüberschreitenden Kulturraums kennen zu finden. In der Oberlausitz, den Niederschlesischen Wäldern und im Hirschberger Tal warten auf Sie die Werke so bedeutender Gartenkünstler wie Peter Joseph Lenné, Herrmann Fürst v. Pückler-Muskau, Gartendirektor Eduard Petzold, Johann Christoph Knöffel und Max Bertram. Der Gartenkulturpfad beiderseits der Neiße ist ein Projekt der Deutschen Gartenbau-Gesellschaft (DGG) zur Vernetzung der örtlich in den Gärten und Parks engagierten Bürger, Verwaltungen, Organisationen und Unternehmen und verknüpft bereits vorhandene gartenbauliche Angebote und Initiativen. Hier finden Sie eine Übersicht interessanter Parkanlagen (Parks des Gartenkulturpfades, Kooperierende und Ergänzende Anlagen) in der Region. Bekannte und unbekannte Anlagen befinden sich in sehr unterschiedlichem Zustand, bezeugen jedoch gemeinsam das reiche kulturelle Erbe.

PERIODIKA

R 5102/15/3

Journal of Landscape Ecology

Brno, Czech Society for Landscape Ecology /CZ-IALE/, 2022, č.3, 122 s.

krajina - ekologie krajiny - změny krajiny - územní plánování - periodika

Vybrané příspěvky:

JELÍNEK, B. - ÚRADNÍČEK, L. - SLACH, T.: Thirty Years of Growth of Woody Plants in a Biocorridor Established on Agricultural Land: Case Study From Vracov (Czech Republic). [Třicet let růstu dřevin v biokoridoru založeném na zemědělské půdě: Případová studie z Vracova].

J. Landscape Ecol., 15, 2022, č.3, s.54-81, 4 obr.,6 tab.,2 fot.,lit. čet.

půda zemědělská; biokoridor; ÚSES; dřeviny; poškození zvěří; ČR